

Kadınliğın Hali Pür Melali

Çiđdem MATER UTKU

Anadolu Kùltür Koordinasyon Ofisi Program Koordinatörü

Bir kaç yıldır aynı şey oluyor, özellikle medyada Mart ayı yaklaşırken herkesin aklına Dünya Kadınlar Günü düşüyor. Yıl boyunca sadece üçüncü sayfalarda eh bir de magazin sayfalarında, programlarında görmeye alışkın olduğumuz kadınlar bir anda akla geliyor, herkes methiyeler düzmeye başlıyor. Bu yıl da aynı şey oldu yine, bir anda ortalık kadın haberleriyle doldu, kadın girişimcilerin ne kadar başarılı olduğundan tutun da, kadınların seçme ve seçilme oranlarına kadar aslen her an gündemimizde olan bir sürü konu bir anda önümüze serildi. Durum bunla kalsa yine iyi... İstanbul'da 8 Mart haftası boyunca bütün dükkanların vitrinleri "8 Mart, Onu ŞİMART" afişleriyle doluydu. Normalde anneler günü, sevgililer günü, babalar günü gibi zamanlarda görmeye alışkın olduğumuz tüketime yönelik, harcamalı sistem anlaşılabilir o ki bu yıl itibarıyla Dünya Kadınlar Günü'nü de sarmış durumda...

Türkiye'de herşeyin suyunu çıkartmak modadır malum, hak mücadelesinin çok önemli dönüm noktalarından biri olan Dünya Kadınlar Günü de aynı furyaya kurban gitmek üzere. Bir süre sonra her yıl Dünya Kadınlar Günü'nde mesela meclis başkanlığı, başbakanlık ve hatta cumhurbaşkanlığı gibi koltuklara bir günlüğüne kadınlar oturtulması beni hiç şaşırtmaz, zira memleketçe kadınlar gününü popüler kültürün bir parçası yapmak için elimizden geleni ardımıza koymuyoruz...

Bütün bunlar olup biterken gözden kaçırdığımız noktalar da var elbet...

Geçtiğimiz yıl olan bitenle ilgili bir kaç konuyu not düşmek gelecek sene Kadınlar Günü tartışmalarına katkı sağlar diye düşünüyorum...

Cumhurbaşkanlığı seçimleri...

16 Mayıs'ta Türkiye yeni bir cumhurbaşkanı seçimi yaşayacak. Şimdilik görünen o ki, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan adaylık için en güçlü isim. Ancak malum başörtüsü tartışmaları cumhurbaşkanlığı seçimleri için müthiş bir gerilim yaratıyor. Başörtüsü yasakları başladığında ben henüz üniversite öğrencisiydim ve pek çok arkadaşım son derece gereksiz ve seksist, kadın karşıtı bulduğum söz konusu yasak nedeniyle okuldan ayrılmak zorunda kaldılar. Şimdi yaşanan sorun aslında başörtüsü probleminin 28 Şubat sürecinden bu yana geldiği üst nokta... Önce kadınların okuma hakları başörtüsü nedeniyle ellerinden alındı, şimdi de bir başbakan

cumhurbaşkanlığı için yeterli donanımda olup olmadığı tartışılmaksızın eşinin başörtüsü nedeniyle "koltuğa layık bulunmuyor".

Tartışmanın dayandığı noktanın bir kadının başörtüsünün çıkarıp çıkartmaması olması, üstelik hiç beklenmedik şekilde kadın örgütlerinin de bu konuya yeterince müdahil olmaması en basitinden can acıtıcı...

Türkiye son 10 yıldır kadının insan hakları açısından çok sancılı bir süreç yaşıyor. 28 Şubat süreciyle birlikte gündeme daha da fazla gelen başörtüsü konusunda kadın örgütlerinin tepki vermekte gecikmesi, şimdilerde sayısı kesin olarak bilinmemekle birlikte 100 bine yakın olduğu söylenen kadının okuma hakkının elinden alınması anlamına geldi. Dediğim gibi, "cumhurbaşkanının karısı başörtülü olabilir/olamaz" tartışması da konunun tuzu biberi oldu...

Kadın temsiliyeti, kamusal alan, millet meclisi...

Kadın kamusal alanda ve temsiliyette son bir kaç aydır, eş durumdan konuya dahil. Yoksa kimse kadının temsiliyet halini tartışmıyor. Kadınların seçme ve seçilme hakkını elde ettiği 1935 yılından bu yana istatistiklere bakıldığında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde durum acıklı.

TBMM koltuklarında 1935'ten bu yana toplam 8 bin 480 milletvekili oturmuş. 8 bin 480 milletvekilinden sadece 186'sı kadın, 8 bin 294'ü ise erkek. Yani cumhuriyet tarihi boyunca TBMM'nin sadece %2.2'si kadın olmuş. Üstelik şaşırtıcı bir şekilde kadın milletvekili sayısı çok partili sisteme geçildikten sonra azalmış.

Bu istatistiklerin en iç acıtıcı tarafı ise şimdiye kadar TBMM'ye giren bütün kadınların üniversite mezunu olması, hatta büyükçe bir bölümünün akademik titri var. Erkeklerin durumu ise herkesin malumu, Türkiye Cumhuriyeti yasaları ilköğretimi tamamlamış herkesin milletvekili olmasına olanak veriyor, ancak erkekler bu olanağı kullanıyor ama kadınlar kullan(a)mıyor...

Kamudaki yöneticilerde de durum farklı değil. IRIS Eşitlik Gözlem Grubu'nun geçtiğimiz günlerde gerçekleştirdiği araştırma, kamuda yönetici kadınların neredeyse olmadığını ortaya çıkardı. Aslında kamuda çalışan her 10 kişiden 3'ü kadın. Ancak yönetim kademesinde her 10 kişiden sadece biri kadın. Kamu çalışanlarının %72'si erkek, 25 müsteşar koltuğunun tamamında erkekler oturuyor.

Kadınların yoğun olarak çalıştığı alanlardan akademide de, yönetici konumundaki kadınlar yok. Türkiye'deki her dört profesörden biri kadın, ancak her dört dekandan biri kadın değil, Türkiye'de şu anda sadece bir üniversitenin rektörü kadın, Boğaziçi Üniversitesi rektörü Prof. Dr. Ayşe Soysal.

Her dört profesörden biri kadın demişken, Türkiye'deki her dört kadından birinin de okuma yazma bilmediğini eklemekte sonsuz fayda var... Türkiye'de hala her dört kadından biri temel eğitimden mahrum...

Bütün bu rakamlara bakarken sivil toplumu, demokratik kitle örgütlerini ve partileri de atlamak gerekiyor. Türkiye'de sadece bir kaç parti kadın kotası uyguluyor. Demokratik kitle örgütlerinin yönetimi de kamudan ya da meclisten farklı değil. Özellikle il teşkilatlarından seçimle merkeze atama yapılan örgütlerin yönetimlerindeki kadın azlığı iç karartıcı boyutta... Örgüt yöneticileri de bu durumu ziyadesiyle farkında ancak durumu değiştirmek için gerekli adımlar atılmıyor...

Elbette iyi şeyler de oluyor çalışma hayatında ve kamuda. Geçen senenin çalışan kadınlar açısından en sevindirici örgütlenmelerinden birisi internet üzerinden bir araya gelen kadın mühendislerin başlattığı "iş yaşamında cinsiyet ayrımcılığına karşı" imza kampanyasıydı. Pek çok kadın grubundan destek alan girişim geçtiğimiz günlerde topladıkları imzaları Millet Meclisi'ne sundular. Kadın mühendisler halen TMMOB bünyesinde cinsiyet ayrımcılığına yönelik çalışma grubu oluşturmak çalışmalarına devam ediyorlar. Kadın mühendisler öncelikle kamuda mühendis istihdamının genellikle erkeklerden oluşmasına ve bazı durumlarda iş ilanlarına "erkek mühendis" özel notu eklenmesine karşı çıktılar, şimdilerde ise hem kendi kitle örgütlerinde hem de çalışma hayatının her alanındaki ayrımcılığa karşı mücadele ediyorlar.

Şiddet, töre, cinayet...

Dedik ya, Türkiye'de her dört profesörden biri kadın, her dört kadından biri okuma yazma bilmiyor, uçurum büyük...

Bu uçurumun öte yanında töre ve beraberinde gelen cinayetler devam etti elbette. Yeni Türk Ceza Kanunundaki töre cinayetlerine ağır ceza getiren madde, kadın örgütlerinin çığlıklarını doğrularcasına kadın intiharlarını artırdı. Kadınlar kendilerini öldürülmeye zorlandı.

Yılın en akılda kalan, acı öykülerinden ikisi Van'dan geldi. 21 yaşındaki Vanlı S.A. tecavüze uğradı, köyün muhtarı "mahkeme" kurdu, tecavüz edenle S.A.'nın ailesi arasında kan davası çıkmaması için tecavüz eden adamın!!! 16 yaşındaki kızı S.A.'nın kocasına kuma verildi...S.A. kaçtı, ama devletin S.A'yı koruma altına alabilmesi için Van'da çalışan kadın örgütlerinin televizyonlarda canlı yayınlara çıkıp bağırınmaları gerekti. İş medyaya yansıyınca, gerekli makamlar gerekli adımları attılar ama ardından da devletin görevini görev addedip kadınları kurtaran bu cesur kadınlara teşekkür edeceklerine "ortalığı velveleye verdiniz" diye fırçalar atıldılar, kadınlar hakkında ipe sapa gelmez laflar çıkartıldılar. S.A.'nın hayatı kurtuldu, başka kadınlar hedef gösterildi.

Töre ne yazık ki tek sorunumuz değil. Şirin Tekeli hocanın söylediği gibi şiddet Diyarbakır'da töre, Paris'te partner cinayeti, New York'ta kıskançlık, İspanya'da tutku cinayeti olarak tezahür edebiliyor. Sonuçta dünyanın her yerinde öyle ya da böyle kadınlar bir şekilde şiddet görüyor, dini, dili, ırkı ya da eğitim düzeyi yok şiddetin...

Peki seneye ne olacak???

Alt alta sıralayınca tablo daha fena oluyor, daha can acıtıcı, temsilden töreye kamusal alandan şiddete kadar Türkiye'de de dünyada da kadınların başa çıkması gereken daha çok derd var.

Gelecek yıl durumun daha iyiye gitmesi için, bir sonraki yıl daha düzgün bir ülkede, dünyada yaşamak için örgütlenmek gerekiyor. Önümüzde seçimler var, politik görüşü ne olursa olsun daha fazla kadının meclise girmesi için, kadınların daha fazla kamusal alanda olması için, şiddetin azalması için yapılması gereken örgütlenmek, örgütlenmelere destek vermek, daha fazla ses çıkartmak...

Belki böylece gelecek yıl daha iyi şeylerden söz etmek mümkün olur... ama yine de Dünya Kadınlar Gününüz kutlu olsun, seneye dedim ya, daha iyisi olsun...